

Przełom / Architektura w Polsce po 1989 roku
17.09 – 22.11.2015

otwarcie wystawy: 17 września, czwartek, godz. 19.00

kuratorzy: Cezary Lisowski, Marta Kołacz

koncepcja kolekcji: Tomasz Fudala, Ewa P.Porębska

Już we wrześniu w Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu” w Toruniu pokazana zostanie kolekcja makiet „Architektury-murator” dla Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, która prezentuje najważniejsze budynki, jakie powstały w Polsce po 1989 roku.

W 2014 roku, z okazji jubileuszu 20-lecia istnienia czasopisma „Architektura-murator” – najważniejszego magazynu zajmującego się polską architekturą współczesną – przygotowano zbiór 25 makiet prezentujących najlepsze polskie realizacje budowlane ostatniego ćwierćwiecza. Po zorganizowanej w MSN w Warszawie wystawie modele przekazane zostały do kolekcji tegoż muzeum i stanowią obecnie zbiór unikatowy w skali kraju.

Przedstawiając realizacje tworzące warszawską kolekcję jako „przełomowe” dzieła architektury polskiej, wystawa pokazuje, jak znaczące miejsce w transformacji ustrojowej zajmuje architektura. Prezentowane w ramach kolekcji budynki niejednokrotnie dokonywały zmian w sposobie myślenia o architekturze w Polsce, wyznaczały nowe trendy, wyróżniały się na tle innych i stawały się zapisem historycznej dynamiki.

Tytułowy „przełom” utożsamiać można z rokiem 1989, który przyniósł w Polsce radykalne zmiany polityczne i gospodarcze, a przed polską architekturą otworzył nowe możliwości. W ostatnim 25-leciu, w warunkach wolnorynkowych, pierwsze kroki, a z czasem także uznanie, zyskało wiele prywatnych pracowni architektonicznych. Powróciło zjawisko mecenatu prywatnego, polski rynek otworzył się na inwestorów zagranicznych, a coraz więcej firm podjęło inicjatywę budowy własnych, reprezentacyjnych siedzib. Za sprawą funduszy europejskich w całej Polsce powstawać zaczęły gmachy sportowe czy kulturalne. Coraz chętniej zaczęto również sięgać po formułę otwartych międzynarodowych konkursów, co zaowocowało – po raz pierwszy po długiej przerwie – realizacjami zagranicznych biur projektowych w naszym kraju. Wszystko to sprawiło, iż na ostatnie ćwierćwiecze możemy patrzeć jako na dokonujący się w materii architektury przełom.

Za przełomowy uznać można również sam fakt umieszczenia w kolekcji muzealnej modeli architektonicznych, a więc nadania im niejako statusu dzieł sztuki, którym dedykuje się osobne prezentacje w instytucjach poświęconych sztuce współczesnej. Świadczy to o tym, że postrzegamy architekturę w sposób coraz bardziej świadomy i uznajemy ją za jedną z ważnych dziedzin współczesnej kultury.

Warto podkreślić, że budowa stałych siedzib MSN (wciąż w procesie) oraz CSW (ukończona w 2008 roku jako pierwszy powojenny, wzniesiony do podstaw gmach poświęcony sztuce współczesnej w Polsce) była istotnym elementem kreowania tożsamości, co za tym idzie także programu instytucji. W ramach kolekcji „Architektury-murator” toruńska architektura ma jednak swojego reprezentanta nie w postaci budynku CSW, lecz Sali Koncertowej na Jordankach (proj. Fernando Menis), która już niebawem otworzy swe podwoje. Oprócz niej, na wystawie znajdują się również makieły takich budynków, jak: Muzeum Historii Żydów Polskich w Warszawie, Nowe Muzeum Śląskie, Muzeum Kantora w Krakowie, Centrum Informacji Naukowej i Biblioteki Akademickiej w Katowicach czy stadionu PGE Arena w Gdańsku. Swoje miejsce mają tu także projekty najlepszych polskich i zagranicznych architektów, m.in. Stefana Kuryłowicza (Nautilus, Vitkac) czy Roberta Koniecznego (Dom Atrialny, Dom Bezpieczny).

Większość makieł powstała specjalnie dla celów stworzenia jubileuszowej kolekcji „Architektury-murator”, przy projektowym (i finansowym) zaangażowaniu poszczególnych architektów i pracowni, dzięki czemu – zgodnie z przewodnią ideą zbioru – stanowi indywidualną ekspresję najważniejszych cech prezentowanych budowli oraz sposobu myślenia o makiecie jak o rzeźbie, modelu bądź wyrazie procesów projektowych. Ewa P. Porębska, pomysłodawczyni kolekcji, twierdzi, że dzięki temu można zbliżyć się do rozumienia fenomenu, jakim jest tworzenie koncepcji i realizacja wybitnej architektury.

Wyboru budynków dokonał wspólnie zespół miesięcznika „Architektura-murator” i Muzeum Sztuki Nowoczesnej. Każda z makieł z kolekcji została szczegółowo opisana, a obiekt, który reprezentuje - zanalizowany w kontekście historii polskiej architektury współczesnej.

Wystawie *Przełom / Architektura w Polsce po 1989 roku* – stanowiącej drugą odsłonę kolekcji „Architektury-murator” – towarzyszyć będzie o szereg wydarzeń dodatkowych. Od września do listopada w CSW w Toruniu odbywać się będą spotkania i dyskusje poświęcone współczesnej architekturze, jej znaczeniu dla kultury i gospodarki kraju, a także spacer i oprowadzania po toruńskich realizacjach ostatniego 25-lecia czy architektoniczne warsztaty dla najmłodszej publiczności.